

Oči mám asi po nevlastní mamince brababičky, kterou si praděda vzal, když její vlastní maminka utekla s farářem.

HLEDÁM své kořeny

Lásku ke koním máte zřejmě po prababičce. Nejspíš vás čeká dlouhý život, podobně jako vaše předky. Navíc jste mezi nimi, většinou řemeslníky, objevila proslulou divadelní herečku! Nahlédněte do vlastního rodokmenu a nechte se překvapit!

TEXT MARTINA COUFALOVÁ

Když nechal můj táta zpracovat rodokmen, usilovně jsem pátrala mezi předky po nějakém světooběžníkovi, faráři nebo potulném básníkovi, zkrátka po někom výstředním. Ale nikde nikdo, jen samí sedláci a rolníci z Hané. Ale solidní lidé se vztahem k půdě vlastně taky nejsou k zahození. (U mě se vztah k hlíně zatím neprojevil, ale zemita určitě jsem!) Líbí se mi, že mezi ženami našeho rodu figurují dvě Filomeny a jedna Polyxena. Že jedna moje prababička má datum narození nachlup stejně jako já.

Že se má babička vdala za muže narozeného ve stejný den jako její táta. A že se to mezi mými předky hemží Střelci a Štíry... K chuti pátrat v rodokmenu (a mluvit s rodiči o předcích) jsem musela dozrát – asi jako každý, protože zájem o to, odkud člověk vzešel a proč je takový, jaký je, není zrovna typická zábava dvacetiletých. „Se žádostí o rodokmen ke mně nejčastěji přicházejí páry, které čekají mi-

minko. A pak lidé, kteří uspořádávají pozůstalost po příbuzném a začne je zajímat, kdože je na téhle fotce a kdo na tamté,“ říká genealožka Helena Voldánová (42), která se jako profesionálka věnuje rodokmenům sedm let. Po mateřské dovolené se už nevrátila ke své práci v administrativě, místo toho se ponořila hlouběji do svého koníčku historie. V archívech se naučila číst zápisy v latině, staré němčině a staročeštině, začala se zajímat o původ příjmení, lidové stavitelství nebo řemesla.

Před předky se posadím na zadek

Hodně získala při sestavování vlastního rodokmenu. „Tu posedlost historií mám nejspíš po

raz. Některé klienty zavede ke genealogovi touha odhalit původ neobvyklého příjmení.

Kdo by nechtěl mít předky z exotické ciziny? Většinou se ale ukáže, že jde jen o zkomoleninu nějakého běžného domácího jména.

ODKUD POCHÁZÍTE? ZEPTEJTE SE SVÉ DNA!

► Společnost Genomac nabízí několik druhů tzv. genografického testu, který na základě odběru DNA prozradí, odkud pocházejí vaši předkové.

► Z mužských vzorků vědci zjistí původ otcovské linie, ze ženských pak mateřské. Pokud chcete jako žena zjistit svůj původ po linii otce, požádejte o poskytnutí vzorku DNA svého otce, bratra, případně strýce z otcovy strany.

► Co všechno se dozvíte? Jan Zástěra z Genomacu ilustruje výsledek testu na konkrétním příkladu: „Pan Novák zjistí, že je nositelem východoevropského typu genetického profilu. Ten je v evropské populaci charakteristický zejména pro obyvatelstvo náležící ke slovanské jazykové skupině a jeho nejstarší kořeny spočívají v euroasijských stepích na březích Černého moře. Tito lidé se zde objevili nejpravděpodobněji před 10–15 tisíci lety a později se část z nich vydávala na západ hlouběji do nitra Evropy – přičemž k šířitelům tohoto východoevropského typu profilu náležely například i kmeny Slovanů. Dále se pan Novák dozví, že geneticky má po otcovské linii nejbližší k mužským liniím v Polsku a že zde v ČR žijí jeho genetičtí bratrance, tedy lidé, s nimiž má společného předka a má možnost je kontaktovat a eventuálně doplňovat rodopisné znalosti.“

pradědečkovi, vzdělaném člověku, který se čtyřicet let zabýval historií své obce,“ soudí paní Voldánová. Možná i vy objevíte nějakého předka, který měl podobného koníčka či profesi. Nebo byl zkrátka nějak inspirativní a zajímavý. „Měli jsme v rodině továrníka, jehož syn byl ředitelem malého divadla a také režisorem. Za ženu měl herečku – sice jen malých rolí, přesto však hrála i s Oldřichem Novým,“ dodává genealožka s tím, že v každé rodině se prý objeví někdo pozoruhodný. „Tak už vím, po kom to máš,“ prohlásil prý zeť klienta, kterému Helena Voldánová prozradila, že mezi jeho předky patřil „mistr ostrého meče“, tedy kat. Ale proslavit rod může i černá ovce. Stačí prohrát majetek v kartách. Nebo třeba porodit nemanželské dítě. Takový údaj se v matrice běžně nevyskytuje, ale stačí, když ji má na starosti pan farář, jehož neuspokojuje zapisovat holá fakta, takže k narození „syna Jana“ hned dopíše, že je to „panchart“ a jeho matka je „Dorota, která se tahala s krčmářem“. A potomci mají o zpestření postaráno. V případě pradádečka jiného klienta zase paní Voldánová v matričním zápisu objevila, že to byl mlynář, který se na Štědrý den utopil v náhonu, a že se to stalo při návratu z hospody, kdy byl opilý pod ob-

majetek, jakého stáří se dožívali,“ říká Helena Voldánová. „Ano, dozvíte se i nač zemřeli, ale tyhle informace musíte brát s rezervou, protože příčinu smrti nezjišťoval lékař, ale určená osoba, která uměla rozpoznat třeba jen dvě stě chorob. Takže, když váš předek zrovna nezemřel na nějakou typickou nemoc, během epidemie nebo na následky úrazu, zjistíte ze zápisu jen, že zemřel „sešlostí věkem“.

Super detektivka

V sestavování rodokmenu se opíráte pouze o úřední dokumenty, takže ve stopách předků lze kráčet nejdál do roku 1600, kdy se zakládaly matriky. Dál se dostanou jen ti, kteří byli spřízněni se šlechtou. Lze si vybrat z několika druhů rodokmenu: buď jde o přímou linii (po příjmení), kde se sleduje manželský pár a jejich děti, nebo o vývod předků, zachycující jen manželské páry, z nichž přímo pocházíme.

Ať tak nebo tak, genealog vás nejprve požádá o kopie všech rodných, oddacích a úmrtních listů, které máte doma, hodí se také svatební a úmrtní oznámení a též fotografie. Pro další informace zamíří do matriky. Nuda? Kdepak! Paní Voldánová, která svou profesi vnímá jako detektivní práci plnou adrenalinu, přímo svítí oči napětím – kolik pozoruhodných střípků do mozaiky se jí podaří objevit? Sestavení jednoho rodokmenu si žádá opakované návštěvy zhruba tří archivů, většinou v různých městech. Záleží, jak moc pohybliví vaši předkové byli. Sedláci jsou hračka, nejvíce prý dají při pátrání zabrat rody stěhovavých sklářů, vrchnostenských úředníků, hajných či učitelů. Vy jako klient tak ale možná pochopíte, proč vás to celý život táhne do jižních Čech, ačkoli pocházíte z Vysočiny. K práci genealoga tedy patří časté cestování. Helenu Voldánovou, která má obvykle rozpracované dva až tři rodokmeny, výlety vlakem či autobusem po vlastech českých velmi těší, protože se může podívat do míst, kde ještě nebyla. Křídla jí ale přistírhují jednak malé děti, takže jezdí jen po Čechách, a pak také digitalizace archivů, díky níž budou do budoucna všechna data z matrik dostupná na internetu.

Světové propojení se blíží

Vytvořit si vlastní rodokmen můžete dnes i sami pomocí internetu (www.myheritage.com). Nezabývá vás to úmorného sbírání podkladů, ale výsledek stojí za to. „Náš rodokmen v elektronické podobě vytvořil můj bratranec. Náhodou totiž narazil na vzdáleného příbuzného, který měl zpracovanou jednu větev až do 17. století,“ říká Lucie (41), které se líbí, že se tak mohla na netu podívat třeba na fotky svého táty z dětství, které nikdy neviděla. Také si prý musela poopravit názor, že v jejím rodě se lidé nedožívají vysokého věku. „Díky internetu jsem navázala spojení se vzdálenými příbuznými, o nichž bych bez rodokmenu nevěděla a s nimiž jsem se setkala jen proto, že i oni sestavovali rodokmen. A právě k takovým kontaktům skvěle poslouží internetová aplikace typu myheritage.com. Do budoucna to bude zajímavé – při registraci milionu lidí je velká šance, že si tam hodně z nás najde společné předky. Nastane světové propojení,“ usmívá se Helena Voldánová. ●